VIDEO: https://www.youtube.com/watch?v=b-FbdPfu4Po

MES'ELA OSTAVLJAČA NAMAZA - DR. ZIJAD LJAKIĆ

Uglavnom, razilaženje je, jedna skupina učenjaka smatra da se na ostavljača namaza odnosi onaj koji je ostavio namaz, ne klanja ga nikako. Da spomenemo stavove učenjaka:

1.) Skupina učenjaka smatra da je *ostavljanje namaza kufr koji izvodi iz islama*. Što se tiče mezheba poznat je stav od imama *Ahmeda Ibn Hanbela*, on je na tom stavu. Znači, po imamu Ahmedu kad se ustanovi da osoba ne klanja, uhvati se, privede se kadiji (u muslimanskoj sredini), daje mu se rok od tri dana da proklanja (počne klanjati). Ako ne proklanja šerijatska kazna je da se ubija što neće da klanja. Po imamu Ahmedu ubija se zato što je kjafir (nevjernik). Imam Ahmed ima svoje argumente, i to je poznati stav unutar hanbelijskog mezheba.

2.) Drugi stav učenjaka kažu ta osoba sa ostavljanjem namaza *nije izašla iz islama*. Kad se utvrdi da ne klanja, privede se kod kadije, traži se od njega da učini tevbu – da počne klanjati. Međutim, ako ne proklanja ubija se. Ubija se ne kao kjafir, nego kao šerijatska kazna njemu na dunjaluku. Ukopava se u muslimanskom mezarju, tretira se muslimanom. Kod imama Ahmeda ovakva osoba se ne tretira muslimanom i ne ukopava se u muslimanskom mezarju. Dakle, ovo drugo mišljenje na kojem su *Malik i Šafija*, osoba se tretira muslimanom, ali se ubija kao šerijatska kazna što neće da klanja.

3.) Treće mišljenje na tome je *Ebu Hanife*, da se ostavljač namaza *ne tretira kjafirom*. Kad se utvrdi u praksi da ne klanja privede se kod kadije, traži se od njeg da klanja i ako neće da klanja nakon roka od tri dana zatvara se u zatvor sve dok ne proklanja ili ne umre – istruhne u zatvoru. Na ovome je hanefijski mezheb.

Ovo su ta tri općepoznata stava vraćajući se na mezhebe. Po ovome ispada da je džumhur (većina) učenjaka na tome da ostavljanje namaza ne izvodi iz islama. A složni su imam Ahmed, Malik i Šafija da se ostavljač namaza ubija, samo se razlikuju po tome što se kod Ahmeda ubija zbog kufra, a po Maliku i Šafiji ubija se kao šerijatska kazna njemu zato što neće da sprovodi taj propis. Međutim, ovu mes'elu kad obrađujemo iz jednog drugog ugla, čak se i u akidetskim knjigama spominje ovo pitanje ostavljača namaza. Uglavnom, čak idžma'a (konsenzus) učenjaka spominje da je to kufr (idžma'a učenjaka kod selefa). Ovo što smo ovdje spomenuli to je ono što je općepoznato, zapisano u fikhskim knjigama, poimanje ovog razilaženja.

Vrlo bitna stvar je naglasiti da nije samo imam Ahmed na stavu da je ostavljač namaza kjafir, nego se to prenosi od ashaba: Omera, Abdurrahman Ibn Auf-a, Muaza Ibn Džebela, Ebu Hurejre, Abdullah Ibn Mes'uda, Abdullah Ibn Abasa, Džabir Ibn Abdullaha, Ebu Derdaa. Zatim mimo ashaba: Ahmed Ibn Hanbel, Isak Ibn Rahavejh, Abdullah Ibn Mubarek, Ibrahim Nehai i mnogi drugi. Znači to je ogromna skupina, da su bili na tom stavu. Druga skupina kažu da time

ne izlazi iz islama i tu ima velika skupina učenjaka. Gledajući sa fikhske strane ispade da je džumhur učenjaka na stavu da to nije kufr. Gledajući sa strane selefa (većina selefa) su bili na stavu da je to kufr koji izvodi iz islama. U svakom slučaju imamo razilaženje oko toga.

Najjači argument onih koji tvrde da je ostavljač namaza kjafir je poznati dokaz – hadis koji bilježi Muslim u svom sahihu: „Između čovjeka i između širka i kufra je ostavljanje namaza.“ Što ukazuje da je ostavljanje namaza širk i kufr. Kako može biti širk? Hajde razumijemo da je kufr. Onaj ko ne obožava Allaha namazom (nema namaza) on obožava svoju strast, neće da klanja. Obožava svoj nefs, strast. Slijedi svoju strast. A u Kur'anu je došlo da osoba može uzeti za božanstvo svoju strast, u ajetu: „Uzme za Allaha (Boga) svoju strast – svoj nefs“ i njega slijedi i obožava. Drugi hadis koji se navodi kao dokaz je: „Ugovor između nas i njih (munafika – licemjera) je namaz, pa kad ostave namaz učinili su kufr.“ Ko? Munafici kad ostave namaz. Žive među muslimanima dok klanjaju namaz mi ih tretiramo muslimanima. Kad prestanu klanjati time su dokazali svoj kufr i da su izašli iz islama sa ostavljanjem namaza. Ova dva hadisa su najjači argumenti sa kojima se dokazuje. Ima i treći hadis kojeg bilježi Tirmizi (vjerodostojna predaja), kaže ashabi Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem nisu smatrali bilo šta od djela ako se ostave da je kufr mimo namaza. Ako neko kaže svi su ashabi složni na tome (svi su se složili), jel tako? Ako su bili složni otkud sad ovima pravo da se raziđu. Ova njegova izjava ne mora značiti da je bio idžma'a ashaba na tome. Jer ima poznati hadis od Huzejfe u kome se prenosi da će doći pred Sudnji dan čovjek koji će reći da nije ništa zapamtio od svojih predaka osim „lailaheillallah“, i on se toga drži i kaže ja to govorim. Pa kaže Huzejfi jedan od tabiina šta će mu to koristiti kad nema namaza posta, zekata... Pa mu Huzejfe odgovori „spasiće ih od vatre“ i to mu je tri puta ponovio. S tim dokazuju da je Huzejfe bio na tom stavu da onaj ko nema namaza, nema ruknova islama ništa, osim što zna „lailaheillallah, znači da ga to može spasiti na Sudnjem danu i da neće biti vječno u vatri.

U ovim hadisima je jasno spomenut riječima kufr, da je ostavljanje namaza kufr. Pa oni kažu s obzirom da je tačno, jasno – decidno rečeno da je to kufr, kako možemo reći da to nije kufr. Uglavnom, džumhur učenjaka i od selefa i od halefa i od prvih i potonjih učenjaka, imam Šafija, Malik, Ebu Hanife su na stavu da ostavljač namaza nije kjafir. I ovdje ima kod nas u praksi rašireno da se širi s vremena na vrijeme na internetu stav i mišljenje da je idžma'a ashaba bio na tome da je ostavljač namaza kjafir. Ispravno je da ta idžma'a (konsenzus) iako se tvrdi da je on idžma'a, *da nije potvrđen u praksi.*

Znači, imamo dvije vrste idžma'a.

1.) Idžma'a koji je *potvrđen* i svi učenjaci prenose taj idžma'a. Svi učenjaci koji inače govore na čemu su složni učenjaci.

2.) A imamo i tzv. idžma'a da *neko koji dokazuje svoje mišljenje* kaže idžma'a učenjaka je na tome. Kao što imamo skupinu učenjaka koji kažu idžma'a učenjaka je da je krv nečista. Svejedno koja krv, ljudska, životinjska, hajza, ova ili ona. I prenose da je na tome idžma'a učenjaka. Međutim, ovako kad vidiš koliko učenjaka ima na drugom stavu kad kažu da nije sva krv nečista, osim hajza i slično, vidiš da uopšte tu nije idžma'a. Često se tvrdi za neku stvar da je idžma'a, a uopšte nije idžma'a na tome.

Znači, *ispravno je da to nije idžma'a* pogotovo ako uzmemo u obzir da je Abdullah Ibn Šekik koji je tabiin sreo je desetoricu ashaba u svom životu, od njih prenosi. Znači, ostalih koliko ima ashaba? Mnogo, preko sto hiljada koji su vidjeli Poslanika sallallahu alejhi ve sellem na oprosnom hadžu. Eto uzmimo hiljade ashaba, a on je desetoricu sreo, pa kako on može tvrditi da su svi bili na tom stavu. Ako je čuo od drugog ashaba, što nije rekao da je čuo. Što nije rekao da je čuo Ibn Omera da je rekao da su svi bili na tom stavu, to je već mnogo jače. A on pripisuje to ashabima a sreo samo deset ashaba, tako je sa te strane upitna ta njegova tvrdnja. A druga stvar koja definitivno pobija ovo, ako je bio idžma'a ashaba na tome da je ostavljač namaza kjafir zar je moguće da dođe Malik, Šafija i Ebu Hanife, imami ovog ummeta, najveći učenjaci ummeta i kažu da to nije kufr. Da imaju džehl po tom pitanju, da nisu znali da je to bio idžma'a. Kakav si ti alim, imam ummeta da ne znaš na nečemu da je bio idžma'a učenjaka. Idžma'a ashaba ne znaš da je bio, to je neprihvatljivo, nemoguće. Kako možeš biti imam – učenjak toliki, da nisi znao da su se ashabi složili oko toga. I čak imaju argumente da to nije kufr. Nevjerovatna, neprihvatljiva stvar. Hoću da kažem da je to tvrdnja onih koji smatraju da je ostavljač namaza kjafir, njihova je tvrdnja da je idžma'a učenjaka na tome, da je idžma'a ashaba na tome. Ustvari, ispravno je da nije potvrđen taj idžma'a ashaba. Ima tvrdnja, ali nije potvrđen. Jer da je potvrđen neprihvatljivo je da mogu trojica imama ne znati da je na nekoj mes'eli bio idžma'a učenjaka. Znaju detalje tamo, dokaze sve tamo što mi nikad nismo čuli a za idžma'a koji je treći nakon Kur'ana i Sunneta...

A u osnovi *najjači šerijatski argument* nije Kur'an i Sunnet nego idžma'a učenjaka. Najjači šerijatski argument je da su se *složili učenjaci* da je nešto tako. Nema jačeg dokaza u šerijatu. Što? Pa zato kad su se složili učenjaci o tome, oni su se obavezno složili na onom što je došlo u Kur'anu i Sunnetu, ili svejedno došlo ne došlo, znači nema razilaženja oko toga. Nemaš ti šta poslije reći ja mislim, možda ovo. Šta možda? Nema možda. Ovo ne govorim ja, to su spomenuli islamski učenjaci iz usuli-fikha. Nema jačeg argumenta koji se uči u šerijatu od idžma'a učenjaka – kad su složni učenjaci po nekom pitanju. I zato islamski pravnici kad objašnjavaju neke mes'ele na početku mes'ele kažu da napravimo neka stanja tog pitanja. Kaže složni su učenjaci to i to, a razilaze se ako je to i to. E onda gdje se razilaze tu možemo pričati, a ono gdje su složni to je to, završena priča. To je nešto najjače. A tamo gdje se razilaze kažu dokazuju dokazi iz Kur'ana i Sunneta iz hadisa. Na takav način dokazuju svoje argumente.

Šta su dokazi ove druge strane koji kažu da ostavljanje namaza nije kufr? Dokaz je Kur'anski ajet koji govori da Allah neće oprostiti širk, a da će oprostiti sve drugo mimo toga: „Zaista Allah neće oprostiti da mu se čini širk“ (ko umre na velikom širku koji izvodi iz islama biće vječno u vatri), „a oprostit će mimo toga kome hoće.“ Šta je mimo toga? Namaz, kažu to je namaz. Ima i drugih dokaza koji imaju snagu i veličinu.

Pazite, učenjaci kad se razilaze po nekim mes'elama, ima tzv. *razilaženje koje ima osnova*, ima snagu. Kako ima osnova? I jedna i druga strana imaju jake argumente. A ima i razilaženje koje se spominje onako *usputno*. To je razilaženje od nekog stava čiji su dokazi i argumenti vrlo snažni i jaki. Onaj ko se razišao ili ima jako slabe argumente ili je neko sporedno mišljenje i slično. Nema ovakvih mnogo mes'ela gdje je razilaženje jako – prihvatljivo jer imaju jake argumente. Tako je smiješna ona priča koja dolazi sa strane onih koji pretjeruju u tekfiru, kad kažu pitanje ostavljača namaza je jasno ko dan! I oni smatraju da onaj ko smatra da ostavljač namaza nije kjafir, kažu on je murdžija. Pravi murdžija, jer kako se može tretirati neko ko ne klanja da nije kjafir, a jasni kaže hadisi ko dan. Ako su toliko jasni evo ovi hadisi što smo spomenuli, učenjaci odgovaraju na ove hadise. Kojim odgovorima? Da ima šerijatskih tekstova u kojima je nešto nazvano kufrom i širkom a ne izvodi iz islama. Tako kažu, i ovo ovdje što je spomenuto da je između čovjeka i kufra i širka ostavljanje namaza, to može ukazivati da je to kufr dune kufr – kufr bez kufra koji izvodi iz islama. To je kufr djelom a ne koji izvodi iz islama. Da je to prijetnja njemu. Kufr znači kefere – nešto prekriti. Da je tim djelom – ostavljanjem namaza prekrio svoj iman, svoju vjeru. Učinio krupnu stvar, a ne da je izašao iz islama. Zašto? Pa kažu dokazi su drugi šerijatski tekstovi. Imamo hadis koji je muttefekun alejhi: „Psovanje (vrijeđanje) muslimana je grijeh, a borba (oružana) protiv njega je kufr.“ Međutim, ovamo sa druge strane učenjaci su složni oko toga da nije kufr ako muslimani zarate jedni protiv drugih. Nije to kufr koji izvodi iz islama. Dokaz je ajet: „Ako se dvije skupine mumina (vjernika) sukobe (oružano)“... Allah obje skupine naziva muminima, znači u islamu su. Ratuju zbog spora nekog. Allah ih naziva muminima, kako možeš reći da je to kufr. Zašto je u hadisu nazvano kufrom? Zato što on borbom protiv muslimana (pogotovo ako je nepravedna borba) kao da je pokrio svoj iman, svoj islam, pokrio – prekrio. Ali nije time izašao iz islama. Također, hadis koji je muttefekun alejhi: „Dvije stvari u mome ummetu su kufr, naricanje nad umrlim i omalovažavanje tuđeg porijekla.“ Nazvano kufrom, ali po idžma'u učenjaka ove dvije stvari ne izvode iz islama. I ovakvih stvari ima dosta. „Ko se zakune nečim mimo Allaha počino je širk.“ Koji širk? Mali širk, ne izvodi iz islama ali je nazvano širkom. To znamo iz drugih šerijatskih argumenata. Tako kažu i ovi hadisi, iako je nazvano kufrom to ne znači da izvodi iz islama. To je njihov odgovor koji je zaista snažan ima jačinu.

U svakom slučaju ovo razilaženje je jako i veliko među učenjacima, i ovdje ne koristi da neko kaže došao nam je jedan učen daija i objasnio mes'elu i sad je jasno ko dan da je to kufr. Sutra će doći drugi jak daija koji će dobro obraditi mes'elu i reći da to nije kufr. Ovo je jako ogromna

mes'ela da se iznesu argumenti i jednog i drugog stava učenjaka, i opet na kraju ne možeš sto posto reći ovo je sto posto ovako. Osim da mi kažemo problem je tumačenja ko je ostavljač namaza? Onaj koji nikako ne klanja ili ko nekad klanja nekad ne klanja. Pa ako kažemo, Allah zna najbolje, onaj koji nekad klanja ima namaz pa makar ono za Ramazan. Možda jedino oni što samo bajram klanjaju su upitni dva puta u godini. To je malo ono skroz tanko. Čovjek klanja recimo i džume, jes to tanko ali dolazi na džumu, trudi se, pa vjerovatno i za Ramazan klanja i tako dalje. Obično ko počne sa džumama to su početne faze pridobijanja u islamu. Od džume do džume pa nešto nauči, pa ga podstakne hutba i počne praktikovati vjeru. Većina ljudi prođe kroz tu fazu, da počne sa džumama a onda počne klanjati redovno. To je neka prelazna faza. Hoćemo li sad reći ono dok je klanjao džumu bio je kjafir, kad je počeo klanjati skroz onda je postao musliman? Pa onda kad je počeo pravo. Šta je počeo pravo? Jel odmah svih pet vakata ili je šarao malo? Sedmicu ide, pa sedmicu šara, ovako – onako. Znači, ne možeš sad to uganjati u detalje. Bitno je da ima namaz.

Ako osoba ima namaz, *nekad klanja nekad ne klanja*, i na tom stavu je šejhul – Islam Ibn tejmijje, kaže, on ne ulazi uopšte u ovu mes'elu. On se tretira od *velikih griješnika muslimana* jer je nemaran prema namazu. Međutim, onaj koji nikako ne klanja godinama, ne pada Allahu na sedždu, na njeg se odnosi ovaj propis da je to ustvari kufr, i na njeg se odnosi onda da mu ne klanjaš dženazu, ne može biti staratelj (velij), propisi nasljedstva i slično. To je možda, Allah zna najbolje, bliži stav gledajući snagu argumenata. Ali mi u praksi imamo drugi problem. Imamo ljudi koji ne klanjaju nikako a imaju druge ruknove. Posti čitav Ramazan, ja znam ljude dan ne propušta Ramazana, ne klanja nijedan namaz. Nevjerovatna stvar! To je, to u Bosni ima. Posti redovno, ne klanja nikako. Ili daje zekat a ne klanja nikako. Je li možemo reći da je izašao iz islama da nije musliman. Ima neke od pet ruknova, mimo dva šehadeta, rođen od roditelja muslimana. On ima post, zekat ili na hadž išao. Da li ga to izvodi iz islama? To je sad mes'ela idžtihada. Mi možemo reći reda radi, hajde neću mu klanjati dženazu u onom smislu jes bitno što ću mu ja klanjati dženazu, ako nije zaslužio svojim namazom neće njemu sto dženaza pomoć, da mu klanja milion ljudi. Ali kod nas zapnu ljudi puno za dženazu. Dženaza fard kifaje, ko mu klanja dobro i jest ko ne klanja nikom ništa, nije grijeh. Bitno je da mu klanja skupina ljudi koji tretiraju njega da je musliman.

Ovdje je bitna stvar da ne negiramo ljudima koji klanjaju dženazu drugima koji nisu klanjali, smatrajući ih muslimanima na osnovu toga što se može tretirati muslimanima po stavu učenjaka iako nije klanjao. To je njihov idžtihad, imaju pravo na to. A oni nama ne trebaju negirati ako mi ne klanjamo dženazu takvima, jer smatramo da je njegov Islam upitan. I kada on kolje njegovo meso ne jedemo iz razloga što mu je Islam upitan, i potpada pod murteda. A od murteda je po idžma'u učenjaka haram jesti meso koje on kolje.